

Safra Taşları Üzerine Klinik Bir Araştırma

Dr. Nevzat KOÇAK*

Dr. Muammer DEVRANOĞLU**

ÖZET

Bu çalışmada, safra taşlarının etyopatogenezi üzerinde durulmuş, klinik bulgular ve komplikasyonlara değinilmiştir. Kolelitiazisin Bursa yöresinde kadınlarda erkeklere oranla 2,5 defa daha fazla görüldüğü ve bunun literatür bulgularla paralelizm gösterdiği saptanmıştır.

Kolelitiazisin en sık 40-50 yaş grubu hastalığı olduğu belirtilen bu çalışmada, sosyo-ekonomik faktörlerin, safra taşı oluşumuna katkısının önemli olmadığı görülmüştür.

SUMMARY

A CLINICAL STUDY IN CHOLELITHIASIS CASES

In this article, pathogenesis, clinical features and complications of cholelithiasis have been reviewed and discussed.

The disease is 2.5 times more common in female than in male in the district of BURSA.

This finding shows a parallelism with the literature related to the subject.

In this study, it's been confirmed that cholelithiasis is a disease of 40-50 years of ages and, social and economical factors have no significant effects on gallstone formation.

Safra taşlarının oluşum mekanizması, çok çeşitli araştırmalara karşın bugün bile tam anlamıyla aydınlığa kavuşmamıştır. Zaten bütün safra taşı türlerinin oluşumunu tek bir patogenezele belirlemenin olanak dışı olduğu anlaşılmış bulunmaktadır. Bilirubin safra taşlarının oluşumunda, safrada bilirubini arttıran hemolizin rolü üzerinde durulduğu halde, kalsiyum-bilirubinatin taşlarının oluşumunda, bakteriyel orijinli lizozomal enzim Beta Glukuronidaze'nin üzerinde durulmaktadır.

Kolesterol taşları ise, safra oluşturan elemanlardan kolesterol, fosfolipit ve safra asitleri arasındaki dengenin kolesterol lehine bozulması sonucu oluşurlar.

(*) Bursa Üniversitesi Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Kliniği Öğretim Üyesi

(**) Bursa Üniversitesi Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Kliniği Asistanı

Nedeni ve tipi ne olursa olsun, safra taşlarının klinik belirtileri çok değişik olabilir. Sessiz olarak varlıklarını sürdüren asemptomatik taşlar olduğu gibi, akut kolesistit, ikter, bilier ileus, akut pankreatit, kese kanseri gibi ciddi sonuçlar oluşturan ve bunlara ait belirtilerle tanınan taşlar da vardır. Bu nedenle taşların zamanında tanınıp tedavi edilmeleri büyük önem kazanmaktadır.

Bu çalışmamızda amacımız, kliniğimize başvuran hastalarımızdan kolelitiazisli olanları ayırarak, bu yöredeki hastalarda, safra taşı oluşumuna etken kabul edilen faktörlerden yaş, cins, sosyo-ekonomik durumu incelemek, ayrıca kliniğimize başvuran hastalar arasında kolelitiazisin ne sıklıkla görüldüğünü saptamaktır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Son dört yıl içerisinde kliniğimizde tedavi altına alınan 3711 hastadan 313'ü kolelitiazisli olarak saptanmıştır. 225 tanesi kadın, 88'i erkek olan bu hastalarımız 19-78 yaşlar arasındadır. Sosyo-ekonomik durumlar, ülkemiz şartları gözönüne alınarak orta, ortanın altı ve ortanın üstü olarak üç kısımda değerlendirilen hastaların 70'inin sosyo-ekonomik durumu ortanın altında, 175 tanesi orta ve 68'i ortanın üstünde bulunmuştur.

BULGULAR

Kolelitiazisli hastaların cins, yaş ve sosyo-ekonomik duruma göre dağılımı aşağıdaki Tablolarda gösterilmiştir.

Tablo: I— Kolelitiazisli hastaların cinsine göre dağılımı

Cins	Sayı	Oranı
Kadın	225	% 71,5
Erkek	88	% 28,5

Tablo: II— Kolelitiazisli hastaların yaş gruplarına göre dağılımı

Yaş Grubu	Sayı
0 — 9	—
10 — 19	1
20 — 29	31
30 — 39	56
40 — 49	89
50 — 59	85
60 — 69	46
70'in üstü	5

Tablo: III— Kolelitiazisli hastaların sosyo-ekonomik duruma göre dağılımı.

Sosyo-ekonomik durum	Sayı
Ortanın altı	70
Orta	175
Ortanın üstü	68

TARTIŞMA

Safra taşları, çeşitli ülkelerde değişmekle beraber, oldukça sık görülen bir hastalık oluşturmaktadır. Örneğin, Amerika'da her yıl 800.000 yeni kolelitiazis olgusu gelişmektedir¹. 300.000 den fazla kolesistektomi yapılmaktadır².

İsveç'te otopsiler üzerinde yapılan bir araştırma, bu ülkede kolelitiazisin kadınlarda % 57, erkeklerde % 32 oranında olduğunu göstermiştir³. Amerika Indian'ları üzerinde yapılan bir araştırmada safra

SONUÇ

taşı prevelansı kadınlarda % 75, erkeklerde % 50 olarak bulunmuştur⁴. Bazı ülkelerde ise safra taşı insidansı çok düşüktür. Bunun en güzel örneğini % 1,3 ile Kampala, Uganda oluşturmaktadır⁵. Ayrıca genç yaşlardan ileri yaşlara giderken kolelitiazis daha sık görüldüğü gibi, kadınlarda da erkeklere göre 3 defa fazla görülmektedir^{2,3,6}. Multiparalarda, nulliplarlara göre daha sıkça rastlanır⁷.

Safra taşı nedeniyle ameliyat olanların sayısı da gittikçe artmaktadır. İsveçteki bir çalışma 1960'da kolesistektomi yapılan hastaların sayısının 10 yıl öncesine göre 5 kat arttığını göstermiştir⁸. İngilterede yapılan araştırmalar kolelitiazisin gittikçe arttığını vurgulamaktadır⁶.

Yine araştırmalar, sosyo-ekonomik durumu iyi olanlarda kolelitiazisin daha çok geliştiğini göstermektedir⁹.

Bu çalışmamızla, her ne kadar kolelitiazisin bölgedeki prevelans yahut insidansı hakkında bir şey söylemek olanağı yoksa da, kliniğimize başvuran hastaların % 8,4'ünün kolelitiazis nedeni ile ve ancak operasyonu kabul eden hastalar olduğuna göre yöremizde, tüm kolelitiazislerin sayısının çok daha yüksek olacağını kabullenmek gerekmektedir.

Serimizde bulduğumuz kadın-erkek oranı ise, literatürdeki bulgulara^{2,6} uyaktadır. Keza kolelitiazisin yaş ilerledikçe arttığını ve en çok olguların 40-60 yaşlar arasında toplanmış olduğunu saptadık ki bu da diğer ülkelerdeki araştırmalarla uygunluk göstermektedir¹⁰.

Sosyo-ekonomik durumun taş oluşumuna etken bir faktör olduğu⁹ belirgin bir şekilde gösterilememiştir. Ekonomik durumu ortanın altında olanlarla, üstünde olanlar arasında bir fark saptayamadık. Bizim serimizde sosyo-ekonomik durumu orta olan kimselerin başvuruda bulunmuş olmaları ile açıklamak olanak içindedir.

Bu çalışmamızda, Bursa yöresinde safra taşı oluşumunun kadınlarda erkeklere göre 2,5 defa daha fazla görüldüğünü saptadık. Keza hastalığın 40-60 yaş grubu arasında geliştiği gösterilmiştir. Kolelitiazisin oluşumunda sosyo-ekonomik faktörün önemli bir rol oynadığı saptanmıştır.

KAYNAKLAR

1. INGELFINGER, F.J.: Digestive disease as a national problem. Gastroenterology. 55: 102-104, 1968.
2. THARBJARNARSON, B.: Cholelithiasis. Surgery of the Biliary Tract. W.B. Saunders Comp., Philadelphia, 1975, p.35.
3. HEATON, K.W.: The Epidemiology of Gallstones and Suggested A Etiology. Clin. Gastroenterology, 2: 67, 1973.
4. LAHARA, D.A., SCHOERFIELD, L.J.: Progress en Medical Therapy of Gallstones. Surg. Clin. N. Amer. W.B. Saunders Comp. Philadelphia, 1973, p. 1053.
5. LIEBER, M.M.: The incidence of gallstones and their correlation with other disease. Ann. Surg. 135: 394, 1952.
6. HOLLAND, C., HEATON, K.W.: Increasing frequency of gallbladder operations in the Bristol clinical area. Brit. Med. J. 111: 672-675, 1972.
7. VAN DER LINDEN, W.: Some biological traits in female gallstone disease as observed in hospital population. Acta. Chir. Scand. Suppl., 1960 p. 269.

8. VAN DER LINDEN, W., RENDG-HOG, M.: The changing character of gallstone disease as observed in hospital population. *Acta Chir. Scand.* 119: 489-501, 1960.

9. MALHORTA, S.L.: Epidemiological study of cholelithiasis among

railroad workers in India with special reference to causation. *Gut.* 9: 290-295, 1968.

10. MEWMAN, H.F., NORTHUP, J.D.: The autopsy incidence of gallstones. *International abstracts of surgery.* 109: 1-13, 1959.